

Nytt fra Vesterlen Speidermuseum

10. årgang 2020

ORGAN FOR MUSEUMSVENNENE

NR. 2

St. Georgs dag 2020 – året det ble avlyst!

Speiderne i Sola skulle, tradisjonen tro, feire St. Georgs dag 23. april i Ølbergs skogen. I år ble det ikke sånn p.g.a. Covid -19. Alt var klappet og klar allerede i god tid, men da myndighetene ikke anbefalte større samlinger før etter 10. juni, var det ikke noe å gjøre. Det var Sørabygda som skulle vært teknisk arrangør.

Jeg mintes St. Georg dag fra 1978. Det var en kjempestor begivenhet. Det var datoen da Norsk Speiderguttforbund og Norges pikespeiderforbund gikk sammen til ett forbund: Norges speiderforbund.

Programmet var som følger:

16. april konkurranse i Hålandsskogen (sammen med 1. Sola) – bare for tropp

23. april – overgangsseremoni utfor speiderhuset i Tananger der vi heiste flagg sammen med jentespeiderne i Tananger.

Hilsen fra speidersjefene ble lest. Kl. 1430 kastet alle speiderne de gamle skjertene opp i lufta (gult, grønt, blått og burgunder) og de nye overgangsskjertene ble tatt på (ikke de samme som nå).

Alle guttene hadde med hver sin stein som det ble bygget en varde av.

Etterpå kjørte alle til Røyneberg skole der det var samling for alle speidere i Sola. Alle speiderne marsjerte til Sørnes kirke der det ble avholdt en St. Georgs gudstjeneste for fullstappet kirke.

Etter det, kjørte alle til Fritidssenteret ved Sola flystasjon der det var underholdning, brus og boller og utdeling av premier. Falk med patruljefører Asbjørn Mæland fra 1. Tananger ble vinner (1. Tananger var ikke sjøspeider da).

Om kvelden var det ledertreff for alle rovere og ledere i Sola Rådhus med middag, sang og underholdning.

Lovise

Det er i år 75 år siden krigen var slutt

Det var krevende å få speiderbevegelsen i gang igjen. Utstyret var til dels mangelfullt og måtte fornyes i en tid der det var mangel på mye.

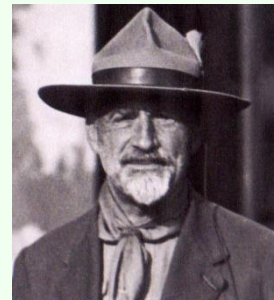
Flere årganger av jenter og gutter måtte "vinnest" på nytt for speidersaken. Og det måtte skaffes ledere til de speiderne som stod klare.

I tillegg måtte det ordnes opp med de ledere som hadde vist sympati med okkupert og Quislings regjering.

Hans Møller Gasmann skriver i

Årsmelding for 1940 - 1944/45 for Norsk Speidergutt-Forbund

i avsnittet "Vi starter igjen":

Og arbeidet ble gjenopptatt, interessen var større enn noensinne, idet gutter meldte seg som aspiranter i en utstrekning som var fantastisk. De gamle ledere tok fatt igjen, og mange nye meldte seg blant de tidligere patruljeførere, som i mellomtiden hadde nådd lederalderen, men vi trenger ennå flere. Et opprop fra Hovedstyret, tiltrådt av flere kjente menn, skaffet vårt forbund en kjærkommen startkapital. 13. mai holdtes ved speidersjefen en speidergudstjeneste i Vår Frelses kirke i Oslo, som ble kringkastet. Etter gudstjenesten marsjerte speiderne til slottet og hyllet kronprinsen, som var kommet til landet samme dagen. Etter hvert har vi fått igjen de gamle kontorer i Stortingsgata 12, og en del av de beslaglagte saker dukker fram fra de utroligste steder, men meget mangler dessverre ennå. Speiderdepotet A/S er besluttet avvirket, og i stedet er innbudt til dannelsen av andelslaget Speider-Sport A/L. Innbydelsen vant god tilslutning og forretningen håper vi kan åpne ved juletider, under ledelse av den nyansatte disponert Ivar Storsveen. Dessverre gjør varemangelen at forretningen på lenge kan nå opp til hva den var tidligere, men der blir gjort alt som kan for få det hele i sving snarest. Lederen av det internasjonale kontor i London,, Mr. Wilson, som var i Norge i militært oppdrag, har deltatt på et forbundsstyremøte og ellers hjulpet Forbundet så langt hans tid rakk. Til ære for ham ble der avholdt et leirbål ved Frognerseieren i nærheten av Oslo.

I artikkelen Norsk Speiderpikeforbund 30 år,

Lederbladet nr. 5 1951 som var et jubileumsnummer, kan vi lese:

Starten igjen i 1945 var hverken mer eller mindre enn eksplosiv. Før noen visste ordet av det, sto speiderpikene der i sine blå drakter som om de aldri hadde gjort annet. Piker som ville være speidere, var det nok av, og mange ganger flere enn før krigen. Det var verre med ledere. For Forbundet ble det å gjøre et kjempeløft, formelig stampe nybakte ledere opp av jorden gjennom kurser og treninger og nye kurser og nye treninger. Det var ikke til å unngå at det ble litt mye «gjennomtrekk» i troppene det første fredsåret. Lederne var ofte nye og uerfarne, og mange av pikene visste ikke

riktig hva de ville. Årsstatistikken for 1945 - 46 viste derfor et forholdsvis stort antall ut- og innmeldelser. Totalsummen derimot var så å si uendret, slik at den store økingen i medlemstallet ble bibeholdt. Ved 25-årsjubileet i 1946 var likevel barnesykdommene overvunnet og oppvisningen på Jordal idrettsstadion i Oslo det året viste til fulle at interessen for speiderarbeidet blant barn og ungdom var større enn noensinne. Jubileumsleiren for ledere i Trøndelag lovet også godt for ledernes vedkommende. Mønstringen i Nidarosdomen før leirens åpning var svar på den appell som Forbundet sendte ut våren 1945 til de voksne i landet. Det var likevel nok som var beredt til å tre inn i rekkene når behovet for nye ledere var der.

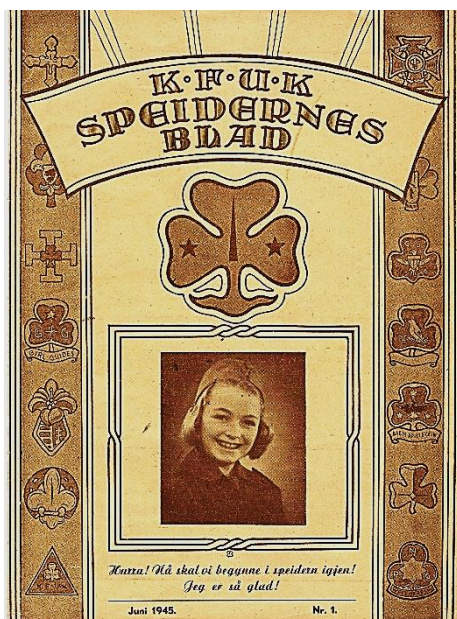
Odd Hopp skriver i Speiderhistorisk skrift nr. 2 1994,

Norsk speiderarbeid under krigen 1939 - 1945,:

Da krigen sluttet og freden brøt ut den 8. mai 1945, var en av de første kunngjøringer som ble gitt i radio en melding fra speidersjef H. Møller Gasmann. Han ba ledere og underavdelinger gjenoppta arbeidet offisielt. På forbundsplan var en komite i arbeid under hele krigen for å komme med forslag til en ny og bedre organisering av forbundet slik at distriktene kom mer med i beslutningsprosessen og enhetene organisert mer hensiktsmessig ettersom tre arbeidsgrener var kommet i gang; ulvunger, speidere og rovere. Fattig på penger, midler og utstyr, men fulle av begeistring, startet arbeidet opp igjen med stor tilslutning. Antall medlemmer i speiderforbundene økte raskt. Norsk Speidergutt-Forbund hadde 13 696 medlemmer i 1940. I 1945 var medlemstallet plutselig steget til 23 000. Speiderarbeidet kom styrket ut av krigen og tok fatt på oppgaven med å bygge opp igjen, men det er en annen historie.

Sakset fra Speiderhistorisk leksikon

Kretsleder Martha Rossavik, Rogaland krets skriver i speidernes blad 1945:

Tenk når Norge blir fritt – det er ditt, det er mitt.

Du kan tenke igjen som før,
du kan si hvad du vil. Du kan juble dertil.
For «de andre» er dradd i mot sør.
Det blir vår – det blir vår – det blir vår.

Det sang en fange i fjer. I år er det blitt til virkelighet. Det er vår i Norge som aldri før. Aldri har Norge sunget i våre hjerter som nå. Aldri har du følt hvor du elsker dette landet som nå, og aldri har vel våren vært fagrere i landet vårt. Vi bøyer oss i ydmyk takk til Gud for at han gav oss landet vårt og for at vi har fått det igjen. Må vi lære oss til å forstå at med frihet følger ansvar, og lære oss til å bli samfunnsnyttige borgere som gjør landet vårt ære. Mor Norge vil ha en ungdom som er sterk og sunn.

5 tonn speiderdrakter ble reddet unna tyskerne

Alle speiderdrakter skulle leveres inn da speidingen ble forbudt i 1941. Mye ble borte, men takket være gode hjelpere kom en del til rette igjen. En av de store utfordringene som møtte speiderne da det ble fredstid, var at draktene og effektene var blitt levert inn og ødelagt av tyskerne og NS. Da dukket det opp en mann som heter Grønseth. Under krigen fikk han en forespørsel fra NS som spurte hvordan det var best å få utnyttet alle draktene. Han sa da at det beste var å få klippet dem opp til filler snarest mulig for å få laget ne stoff. For 15 øre pr kg fikk de kjøpt hele beholdningen. Han fikk kjørt alt (5 tonn) til fillerye-lagrene. De ble kastet i en stor haug og over det kastet de en hel del filler slik at speiderdraktene lå helt nederst, i skjul. Der lot han dem ligge. En av sjefene på fabrikken var NS og han sa at nå måtte de snart klippe opp disse speidersakene. Men Grønseth fikk snakket det bort, sa at det var stor risiko og at arbeiderne kunne stikke seg på plaggene. Slik holdt han på, med stadig nye filler over speiderdraktene og på det viset gjemte han 5 tonn speiderdrakter /-effekter Her var det både KFUK-drakter, fra NSPF og NSGF.

27. juni 1945 var det stort leirbål for over 2000 speidere i Oslo. Her ble Grønseth hedret med «Det blå kløver» og «Den grønne lilje» (hederstegn for ikke-speidere.

Speiderne takket han med ropet:
«Grønseth, hei, hei, hei – du er knuppen på vår vei».

FREDSMARSJEN 1945.

I glede over Andre Verdenskrig var slutt, ble der mange steder arrangert en Fredsmarsj. I Stavanger gikk Fredsmarsjen rundt Mosvannet i 1945. For gjennomført marsj fikk deltakerne tildelt Fredsmarsj merket.

Her ses Fredsmarsjmerket på speiderbeltet til en Meiseleder = «Uglemor». I tillegg hadde N.S.P.F. et eget merke for 17. mai 1945.

Speidermuseet måtte lukke for alle arrangement i begynnelsen av mars grunnet Corona kravene fra helsemyndighetene. Alle omvisninger ble utsatt til høsten 2020. Kontakten mellom alle i dugnadsgruppen ble holdt gjennom telefon samtaler, sms og mail.

I disse måneder har vi jevnlig hatt tilsyn til museet, likeså har flagget vaiet fra flaggstangen på offentlige flaggdager. Oppslagstavlen vår er blitt pusset opp og har fått ny maling, oppslag og informasjon fra museet er blitt fulgt opp som vanlig. Sola kommune har hatt tilsyn av varmeanlegget, i den anledning har vi vært ute og åpne/lukke for arbeidsfolk. Blomsterbedet og uteområdet er blitt ryddet og klargjort til 17. mai. Dette arbeid er blitt planlagt over telefon og utført av forskjellige i dugnadsgruppen. I slutten av mai møttes noen i dugnadsgruppen en dag på museet for å planlegge innholdet i museumsnytt nr 2 for 2020. Vi sammenlignet litt Coronasituasjonen og alle dens forbud med alle forbudene i 1940 – 45. I år kan vi feire 75 år med fred i Norge. All speiding var forbudt i de 5 årene krigen varte. Da krigen var slutt startet speidingen opp sterkere og større enn da den ble stoppet. Det kan dere lese om i dette nummer av museumsnytt.

Som speiderne i Norge kom sterk tilbake i 1945 håper vi det samme for oss alle i dugnadsgruppen høsten 2020. Vi har planlagt en møtedag 11. juni kl 11,00. Da åpner vi opp museet for dugnadsgruppen, overholder smittevernreglene, og vi skal møtes denne dag og ønske hverandre en fin sommer og si: «På glad gjensyn til september».

Under planleggings tiden med denne avis kom jeg til å tenke på alle de patruljeavisene som gjennom tidene er skrevet av speidere. På museet har vi en ganske fin samling av speideraviser, her kan jeg presentere litt fra 1934.

Årsmøte 2020 i Vesterlen krets

ble avholdt på Jørpeland med 103 frammøtte, derav 87 med stemmerett.

Medlemstallet i 2019 var 2215, en økning på 54 fra 2018.

Madla toppet med 255, deretter 2. Sandnes Sjø med 212 og 1. Tananger Sjø med 208.

Speiderledere i kretsens grupper har utført over 161000 timer med planlegging, gjennomføring og evaluering av møter, turer og aktiviteter. Dette tilsvarer 93 årsverk til en verdi av kr. 40.823.094,-.

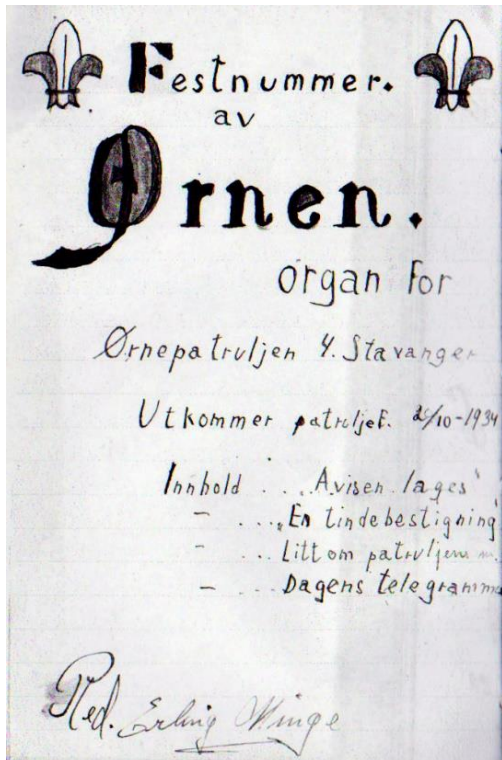
Arbeidsplan for høst 2020/vår 2021

- Roverprogram 2 samlinger 16-17 år. 1-2 samlinger 18 år og 2 helgearrangement
- Strategisamling med gruppe og kretsstyret i januar
- Gruppeledersamling oktober og mai
- Leirbålsprat flere ganger i året
- Ledertreningsuke vår og høst
- Ledertrening unge ledere – trinn 1 desember
- Patruljeførerkurs II på Camp 773 i november
- Patruljeførerkurs II arrangeres i løpet av våren
- Ledertrening trinn III
- Temakvelder og kurs etter behov og ønsker
- Flest mulig speidere blir med på Agenda 2021
- Fellesarrangement for speidere i vandreralder

I 2020 er det Speiderting i Asker.

Følgende ble valgt å representere kretsen (i tillegg til kretsleder):

Asbjørn Hogstad, Ole Martin Bjelland, Heidi Bratland, Annette Gausland, Lars Meling Hultin, Amalie Røseth, Helene J. Vigana og Tore Vareberg.

Avisen lages:

Forleden dag fikk jeg den forferdelige nyhet at jeg skulle skrive avis til patroljefesten. Motløs gikk jeg hjem og satte meg til å sture. Hva i all verden skal jeg finne på å skrive om? Men plutselig falt den tanke meg inn at jeg kunne spørre noen andre i patroljen om de kunne skrive noe. Først begav jeg meg til den herre Kåre Dybdahl og hans bror og slave Trygve. Jeg ringte på og moren kom og lukket opp: «Er Kåre hjemme», spurte jeg. «Ja, han kommer om et øyeblikk» svarte hun. Da visste jeg hvor Kåre var, han var i et lite rum hvis dør vende ut til entreen. Kåre har en ufattelig evne til å være akkurat der når jeg kommer og spør etter ham. Han forblev der en halv time. Da hørte jeg et rop, det var fra Kåre: «Trygve kom med någe papir», og Trygve måtte adlyde. Da Kåre endelig kom ut spurte jeg ham om han ville være så vennlig å skrive et stykke til avisen vår. «Eg skri et stykke! eg må jo gå ærend frå moren til kveld, han Trygve, den lathansen, gjør jo

ingen ting. Med disse ord sparket han til døren så den tørnet inn på Trygve som nysgjerrig stod bak døren og lyttet. Jeg måtte så si adjø og gå hjem med uforrettet sak. Nå besluttet jeg å skrive avisen selv. Selv om det skulle koste meget arbeide. Noe fikk jeg da «smørt» sammen, men om det er godt nok får tilhørerne avgjøre.

Red.

Dagens telegrammer.

Et telegram fra Wien meddeler at det er satt ny rekord i utholdenhets dans i gammel Reinlender, den er på 8 døgn.

Stasstikken viser at Odd i alt har vært på 21 dansemoro i år. Han har danset med 63 piker. ‘

En kone i Sverige lager kaffen så svak at den ikke har krefter til å renne ut av tuten.

Et iltelegram fra London meddeler at papiret har steget betraktelig i pris, derfor må jeg slutte avisen nå.

Red.

På speidermuseet var det sol og glede torsdag 11. juni kl 11. Da møttes medlemmene i dugnadsgruppen igjen etter godt 2 måneders ufrivillig ferie

Vi møtes igjen etter en ufrivillig ferie i vel 3 uker -----

På speidermuseet var det sol og glede torsdag 11. juni kl 11. Da møttes medlemmene i dugnadsgruppen igjen etter ca 3 måneders ufrivillig ferie.

Torsdag 11 juni kl 11 hadde vi satt hverandre stevne på speidermuseet. Det ble første skikkelig varme sommerdag med over 20 varmegrader. Alle hadde gledet seg til å ses igjen. Vi møttes nesten alle i dugnadsgruppen bare 3 var lovlig forhindret. Heldigvis ikke grunnet Koronavirus.

Vi møttes til kaffe litt god bakst og masse snakk. Alle hadde savnet timene og dagene på speidermuseet.. Vi kan ennå ikke åpne opp for omvisning av grupper, så vi ble enige om å lukke museet for sommeren. Årets speidermuseums kongress i Danmark i september får ingen deltakere fra vårt museet. Reiseplaner i Korona tiden er for usikre.

Torsdag 27. august har vi satt som dato for gjenåpning av museet for høsten. Til den tid håper vi det er mulig å komme nesten tilbake til normal drift. Museet vil for første gang på 11 år ikke være åpent for besøkende i ferien.

Alle var helt klar på at vi skulle følge Korona-reglene og snakken gikk like godt ute i museet med god plass mellom stolene

Hermed ønsker vi alle bladets lesere en fin ferie

STØTTE TIL MUSEETS ARBEID:

Andelsbrev kan kjøpes ved å betale inn ønsket beløp på konto 3201.30.18625. Merk innbetalingen med navn og adresse, da får dere andelsbevis på beløpet i posten. Andelsbevis kan også kjøpes på museet ved besøk der.

Vi selger andelsbevis pålydende

Kr. 50,- kr. 100,- kr. 500,- kr. 1000,- og fritt beløp

MUSEUMSBESØK:

Musèet er åpent torsdager fra kl. 1000 til kl. 14,30. **Velkommen!**

Ønskes besøk til annen tid kan det avtales pr telefon.

Inngangsbillett: Barn kr. 10,- Voksne: kr. 20,-

KONTAKTER TIL MUSEET:

Egil Bjelland, leder	tlf. 51 55 35 01	mobil: 920 64 909
Esther Bjelland	mobil: 920 28 706	esther.bjelland@lyse.net
Anne Brit Egeland	mobil: 930 91 776	anne.b.egeland@hotmail.no
NSF kretskontor	mobil: 950 31 101	post@vesterlen.no
K/M kretskontor	mobil: 940 09 491	post@rogalandspeider.no
Kretsenes websider	www.vesterlen.no	www.rogalandspeider.no

